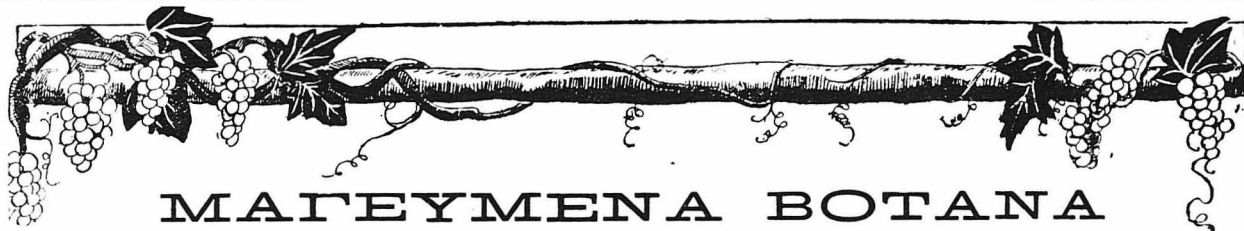

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΤΟΥ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΜΑΓΕΥΜΕΝΑ ΒΟΤΑΝΑ

(Ο Μανδραγόρας)

Κουβεντολόι στο καφενείο της 'Επαρχίας. 'Ο κ. Εισαγγελεύς και ο μανδραγόρας. 'Η άπορία του Καφετζή. «...Μαστραγγούρα τόν είπες...» 'Ο Βούλγαρος δάσκαλος και ο μανδραγόρας. Τι έγραψαν οι άρχαίοι. Τό σχήμα της ρίζας του μανδραγόρα. Πώς την ξεριζώνουν. Κίνδυνος θάνατος! κ.λ.π. κ.λ.π.

'Η μεσημεριανή ζέση τους είχαν αναλύσει όλους εις τό καφενείον μιάς μικράς πόλεως της Παλιάς Ελλάδος και είχαν γείρει τεμπελισμένοι άπάνω στις καρέκλες τους. Τό γκαρσόνι χαμογεμούσαν στην άκρη, πέρνοντας άέρα και διάχνοντας τις μυίγες μέ την λερωμένη πετσέταν της ύπηρεσίας άπ' τόν ώμο του. 'Εξω περνούσαν άργοι και συλλογισμένοι, άραίοι-άραίοι, οι διαβάτες. 'Η φρούσι σιωπούσε σάν νύσταζε, όταν μπήκε μέσα ό κ. Εισαγγελεύς. Χονδρός παχύς, μέ σφιγμένα χείλη και στομφώδη φρασεολογίαν, έσερνε μαζί του τό ξεγδαρμένο, άπό κερασιά, μπαστούνι του. Σάν ειδη την καθημερινή παρεα του, σάν μισοαναγκωμένη άπάνω στις καρέκλες, τόν κύριο έφορο, τόν κ. ταμιά, τόν κ. άπόστρατο ανακριτή, τόν κ. άπότακτο λοχαγό,—μέ άλλους άπαγορεύονται οι σχήσεις—τούς ειπε μιά κουδουμιστή φράσι, άπό κείνες που συνείθιζε νά λέη όταν άγόρευε άπάνω στην έδρα για νά κάνει έντύπωση στο κοινό.

— Καθεύδετε υπό Μανδραγόραν!..

'Η φράσις δέν ειχε καμιάν σχέσιν μέ την ύπνηλίαν και την κοίτην των πληκτικίων και πληττότων εκείνων ανθρώπων, οι όποιοι άποτελοούν τό κέντρον της ζωής, της αντίληψως και της προόδου των έπαρχιών, άλλα τι μ' αυτό;

Μήπως έχουν σχέσιν τ'άλλα, που έπισήμως και άνεπισήμως έλεγε;

Κάποιος ανέλαβε νά μέ συστήση.

— Και ό κύριος τι έπαγγέλλεται; μέ ρώτησε.

— Ζωέμπορος, διεκόψη.

— Κ' ύπάρχουν ζώα έδώ πέρα;

— 'Αρχετιά. 'Επίσημα και άνεπίσημα! του άπάντησα.

— <'Επίτημα> θά έννοείτε τά άχρηστα του έποικισμού. Μου ειπε.

— Πιθανόν.

Κι' άρχισε κάτι νά λέη για τά ζώα και τούς ανθρώπους του έποικισμού.

— Κι' ο Μανδραγόρας κ. Εισαγγελεύς;

— Τί;

— Ειπε πολύ μεγάλο δένδρον!

— 'Ασφαλώς, άφού κοιμούνται άνθρωποι άπό κάτω.

Σάν πλάτανος θά ειπε: ειπε κι' ο άπότακτος.

'Η συζήσις έστράφη περι τόν Μανδραγόραν. Οι περισσότεροι δέν έγνωρίζαν παρά μονάχα τ' όνομά του.

'Ο κ. έφορος ένόμιζε πως ειπ' ένα θηρίο μυθικό. 'Ο άπόστρατος τόν φανταζόταν σάν άράπη. 'Ο κ. νομογεωπόνος ειπε πως ειπε ένα είδος φυτού, που δηλητηριάζονται τά ζώα, άλλα λεπτομερείας δέν θυμάται και διι τέτοιο πράγμα στην Ελλάδα, δέν ύπάρχει <εύτυχώς>.

'Εσκέφθη νά ρωτήσω και τόν καφετζή:

— Δέν μου λές, παρακαλώ, τι γνωρίζεις περι Μανδραγόρα;

— Πώς τόν είπες, Μαστραγγούρα;

— Μανδραγόρα;

— Δέν τόν ξερω. Δέν θά ειπε άπό τούτο τό χωριό.

Τότε θυμήθηκα πως στην Μακεδονία μιά φορά, ειχα γνωρίσει ένα παλιό Βούλγαρο διδάσκαλο, ό όποιος άνοίγοντας κάποιο Βουλγαρικό αναγνωσματάριο, μου έδωσε πολλές πληροφορίες περι Μανδραγόρα.

Κατά τούς Βουλγάρους ο Μανδραγόρας δέν ειπε ούτε πλάτανος ούτε θηρίο, ούτε καν άράπη. Ειπε μικρό φυτό, ώσαν μαρούλι, μέ φύλλα πεύδ τραχειά, βαθιού πράσινου χρώματος και κάνει λουλούδια ύπόλευκα ή κνανά, που γίνονται έπειτα ένας καρπός στρογγυλός, ή μακρουλούτσικος μέ μιά σάρκα πολτώδη γεμάτη άπό μικρά σποράκια.

Οι καρποί του και ή ρίζα του εινε δηλητηριώδης.

'Ο Διοσκουριδής ο πρόγονος του κ. 'Εφόρου και των λοιπών γερυσιαστών του καφενείου ειπε γράφει διι άπό τις ρίζες και τούς καρπούς του παρασκευάζαν οι άρχαίοι έγχυλισματα μέ κρασί ή άφεψήματα, τά όποια έδιδαν σ' όσους ύπέφεραν άπό άγρυπνία.

Βοτανικώς, σήμερα, τό ύπάρχουν εις την κλάσιν των <Στρουχοειδών> και εις την τάξιν των <Στρουχομόρφων> που έχει στην οικογένεια της πολλά φυτά δηλητηριώδη.

'Ο Λινναός για νά δείξη τι έπικίνδου που ήταν τό φυτό τό ειχε κατατάξει μέ άλλα δηλητηριώδη εις τό γένος <'Ατροπος>. Τό όνόμαος δέ έτσι άπό τό όνομα της φοβερωτέρας των τριών Μοιρών.

'Ο Μανδραγόρας για πείσμα του κ. Νομογεωπόνου φυτρώνει στις Κυκλάδες, στην Κρήτην, και στα έξω μέρη, τά γύρω άπό την 'Ελευσίνα και τά Μέγαρα στα παράλια της Παλαιάς Κορίνθου και τ' άλλα μέρη κοντά στη θάλασσα, άλλων τόπων της 'Ελλάδας.

'Ο Διοσκουριδής μάλιστα τόν ύποδιαιρεί. Εις άρσενικόν και θηλυκόν, μέλανα, λευκόν και <θριδαϊάν> (μαρουλάτον, δηλαδή).

'Εκείνο όμως που ειπε περίεργο του φυτού αυτού και τό όποιο έδωσε στη φαντασία του τη δεισιδαιμονία, την άμάθειαν την άγυρτεία, λαβήν, νά όργισση εινε ή ρίζα του, ή όποια πολλές φορές φθάνει ως ένα μέτρο βάθος κάτω άπό την γη και έχει σχήμα ανθρώπου όλογύμου σέ φυσικό μέγεθος σχεδόν.

'Ο Πυθαγόρας τις ρίζες του, τις λέει <άνθρωπομορφους>.

'Η ρίζα του εινε σαρκώδης. Και στην άρχή μέν, εινε λεπτή ως ένα δάχτυλο, όσο όμως προχωρεί μέσα στη γη παχύνει, παχαίνει και γίνεται σάν άνθρωπος. 'Επειτα στην μέση κάνει <εκατέρωθεν> δύο διακλαδώσεις, σάν δυο βραχίονες και τέλος εις τά κάτω διχάζεται πάλιν σέ δυό σκέλη.

'Αν οι καρποί του Μανδραγόρα φέρουν, ύπνο και στους μικρούς και θάνατο, ή ρίζα του δέν φέρνει μόνον ύπνο, άλλα τόν θάνατο και σέ μικρούς και σέ μεγάλους.

'Ο Διοσκουριδής λέγει διι:

— <Πλείων ποθει έξάγη του ζην>.

Τό ανθρώπομορφο αυτό της ρίζας και τό τεράστιο, σχετικώς μέ τό φυτό, μέγεθός της, έδωσαν άφορμή σέ χίλια δυό μυθεύματα, άπό την άρχαία έποχή ως τά σήμερα ακόμα.

Για τό ρίζα του αυτή και τούς καρπούς του πίστευαν διι έχει την δύναμη νά λύη και την στειρώσει των γυναικών, ακόμα. 'Αναφέρεται δέ τούτο και εις την άγίαν Γραφή. <'Επορεύθη δέ Ρουβών έν ημέρα θερισμού πυρών και ειρε ήλλα Μανδραγορών έν τω άγρω, και ήνεγκεν αυτά προς Λείαν, την μητέρα αυτού. Ειπε δέ Ραχήλ τή Λεία, τή αδελφή αυτής. <Λός μοι των μανδραγορών, του υιού σου κ.λ.π.> (Γένεσις Α' 14).

'Επίσης έπίστευαν διι συντελεί εις ανακάλυψη κρυμμένων θησαυρών, για την πρόγνωση του καιρού, για την έξουδετέρωση της μαγείας ακόμα, διι μπορούσε νά μεταβάλλη σέ κατάστασι ζυμαριού τό έλεφαντοκόκκαλο, διι γιατρεύει διάφορες άρρώστειες και διι εινε μοναδικό για τόν έρωτα. Για τούτο ο Πλάτωνος τό έλεγεν <φυτό της Κίρης>.

Και στην άρχαία έποχή και στον μεσαίωνα πίστευαν, διι εκείνος που ειχε Μανδραγόρα εις τό σπίτι του έθεωρείτο ή πολύ σοφός ή πολύ μεγάλος άνθρωπος.

'Ο 'Ιώσηπος λέγει διι εις την κατοχή ενός τέτοιου ανθρώπομορφου Μανδραγόρα, αποδιόταν ή μεγάλη και θαυμαστή σοφία του Σολομώντος.

Οι άρχαίοι Γερμανοί έντυναν και φύλαγαν στα σπίτια τους, τις ρίζες του Μανδραγόρα, που έμοιαζαν σάν άνθρωποι, <ως άνεπιμητα φυλάχαι και <ειδώλια> που φέρουν μεγάλα αγαθά>. 'Εθεωρείτο δέ εύτυχής, όποιος ειχε τέτοιο πράγμα σπίτι του.

'Ολοι πίστευαν, ως λέμε παραπάνω, διι όποιος ειχε ανθρώπομορφο ρίζα Μανδραγόρα σπίτι του, ειχε την εύτυχία έξασφαλισμένη. 'Ολοι λοιπόν ήθελαν ν' άποκτήσουν μία, άλλα όλοι ήξευραν ότι όποιος ξεριζώσει Μανδραγόρα μέ τά χέρια του, σίγουρα θά πεθάνει έντός του έτους.

Για τούτο ύπήρχε ιδιαίτερος μαγικός τρόπος, για νά ξεριζωθή. Βγήκε μάλιστα και

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝ ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΗΣ

Είπε γνωστόν, ότι στους διεθνείς χαρτοπαικτικούς κύκλους ή λέξεις Έλληνα χρησιμοποιείται συχνότατα ως συνώνυμος με το χαρτοκλέπτης.

Την εξήγησι αυτής τής συνωνυμίας ο Ντυμπινιάκ την άναγει σ' ένα πολύ παλιό επεισόδιο στη Γαλλία. Κατά τή βασιλεία του Λουδοβίκου 14ου ένας Έλληνα ονομαζόμενος 'Αλέξιος 'Απουλος παρουσιάσθη στην αυλή από ένα από τους ευγενείς. 'Ο 'Απουλος, άνθρωπος πνευματώδης έκέρδισε γρήγορα μία έξαιρετική θέσι μέσα στην παρισινή άριστοκρατία. Κατείχε ένα τουρκοιάζ για το όμοιο Έλεγαν παράξενα πράγματα. 'Ισχυρίζοντο, ότι αυτή ή πέτρα είχε την ιδιότητα να θεραπεύη τους πνευτικούς και εξανανειωνε έκεινον που την είχε άπάνω του.

'Ο Λουδοβίκος 14ος εξέδηλωσε την επιθυμία ν' άποκτήσῃ αυτό το τουρκοιάζ και έστειλε ένα από τους ευνοούμενους τόν Σαιντ - 'Ανιάν να το ζητήσει από τόν κάτοχό του.

- Πέστε μου πόσο το εκτιμάτε, είπε ο 'Ανιάν στον 'Απουλο και τό άγοράζω χωρίς παζάρια.

- 'Αδύνατο, άπήντησε ο Έλληνα. 'Ορκίσθηκα σ' έκείνον που μου τό χάρισε να μήν τό δώσω ποτέ, έκτός άν τό παίξω σε παιγνίδι. Θέλετε να πάρετε το τουρκοιάζ μου; Πρέπει να μου τό κερδίσετε στα χαρτιά.

- Πολύ καλά, έλεπε ο Σαιντ - 'Ανιάν. 'Ορίσατε τό ποσόν άλέναντι του όποιου τό παίξετε.

- Πρώτη τιμή έκατό σκούδα, είπε ο 'Απουλος.

Και άρχισαν να παίξουν. 'Ο Σαιντ - 'Ανιάν έμπηκε πολύ μέσα κι' έχασε περισσότερο από τριάντε χιλιάδες σκούδα. 'Αλλοι αλλοίκοι αντιτέστησαν τόν Σαιντ - 'Ανιάν και ο 'Απουλος τούς έμάδισε όλους τόν ένα ύστερα από τόν άλλο. Τότε ο βασιλεύς που τόν είχε εξερεθίσει ή άνεξήγητη τύχη του Έλληνα, ήθέλησε να προσπαθήσῃ κι' αυτός να του πάρη στα χαρτιά το τουρκοιάζ. Τό αποτέλεσμα ήτο να χάσῃ κι' αυτός πελώρια ποσά.

'Υστερα από κάμποσο καιρό όμως ένας παρισινός ευγενής άπάνω στο παιγνίδι ανακάλυψε ότι ο 'Απουλος ήτο ένας φοβερός χαρτοκλέπτης.

'Ο Λουδοβίκος 14ος στον όποιο άνέφεραν άμέσως τό πράγμα με άποδείχθη, διέταξε να συλλάβουν άμέσως τόν τυχοδιώκτη που είχε τήν άπρονοησία και τήν άσέβεια να κλέψῃ κι' αυτό τόν ίδιο και να τόν κόψουν τά χέρια. 'Ανευθάρσῃσε όμως τήν πρώτη του άπόφασι και μετέβαλε τήν ποιηή σε ισόβια ειρκτή. 'Ο 'Απουλος έπέθανε μέσα στη Βαστίλλη.

μαγικό βιβλίο, με οδηγίας «πώς να ξεριζώνεται ο Μανδραγόρας».

Τό ξεριζωμά του έπρεπε να γίνεται πάντοτε τήν νύχτα. Προηγούμενος έπρεπε να χαράξουν γύρω από τό φυτό, τρεις κύκλους με σταθί που να έχει σκοτάδι άνθρωπο. Να προσέξουν έκείνοι που θά σκάψουν να μήν είναι ο Μανδραγόρας προς τό μέρος που θά φύσῃ ο άέρας και πηγαίνει ή μυρωδιά άπάνω τους. 'Εάν δε είναι δυνατόν να βρουν τόν άέρα έτσι ώστε όταν θ' άρχίσουν να τόν σκάψουν να είναι εστραμμένοι προς δυσμάς.

'Αφού περισκάφουν όλο τό κορμί του, πρέπει ν' άφίσουν τό τέλος τής ρίζας του άσκαφτο στη γη και να δέσουνε από αυτή ένα μεγάλο σκύλο ή δυό σκύλους μαύρους. Μόλις τούς δέσουν να τούς άρχίσουν στις χαμουτσικιές. 'Εκείνοι θά τρέξουν για να φύγουν και έτσι θά ξεριζώσουν τό φυτό και έτσι ο θάνατος και τό κακό θά έπεφτε έπάνω εις τούς σκύλους και θά εσώζοντο οι άνθρωποι που κάμαν τήν αρχή.

'Επίσης ύπήρχε μία πρόληψις ή όποία σώζεται και σήμερα άκόμα στην 'Ελλάδα, ότι ο Μανδραγόρας όταν ξεριζώνεται, βγάζει άνθη ίπινες φωνές και βογγητά άνθρωποι.

Φαίνεται πώς καθώς τόν ξεριζώνουν, και καθώς είναι βαθεία ή ρίζα του, τρίζει και σπάζουν τά παραρίζα του, άφίνοντας ήχος που μοιάζουν με στεναγμούς.

Λένε άκόμα πώς πολλές φορές ή ρίζα του Μανδραγόρα έχει σχήμα άγκαλιασμένου ζευγαριού έρωτευμένων. Κατά πόσον είναι άληθινό αυτό δεν ξέρουμε...

Σταμ. Σταμ.

ΜΙΚΡΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΟΥ ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΟΥ Α. ΣΧΟΛΛ

'Ο διάσημος γάλλος εϋθυμογράφος Αθηλιανός Σχόλλ, γεννήθηκε στο Μπορντώ τήν 15 'Ιουλίου—που είναι και ή...έθνική γιορτή των γάλλων—του 1833.

Πρωτόγραψε, σε ήλικία δεκαπέντε χρονών όταν ήταν άκόμη μαθητής. 'Ενα χρόνο δε άργότερα, πρωτοδημοσίευσε, σε μία έπαρχιακή εφημερίδα, ένα μυθιατόρημα με τόν τίτλο : <'Ο κόμης δε Μπλαγγή ή ή 'Ιστορία ενός έγκλήματος.>

—... 'Η 'Ιστορία αυτή ήταν ένα πραγματικό... φιλολογικό έγκλημα ! συνήθιζε να επιλέγη ο ίδιος όταν διηγείτο, σε κανένα φίλο του, τις άπαρχές του στη φιλολογία.

'Ο Σχόλλ ήταν ένας από τούς πιο έξυπνους άνθρώπους τής εποχής του. Οι φιλολογικοί «σαρκασμοί» του έχουν μείνει ιστορικοί για τή δριμύτητα και τήν καυστικότητα τους. 'Αλλοίμονο στον λόγο που έπεφτε στην δυσμένεια του διασήμου χιουμοριστή... Μ' ένα καλαμπουρι, με δυό έξυπνα λογάκια του Σχόλλ, συντριβέτο άσφαλέστερα κι' από τήν μακροσκελέστερη κριτική ενός ασυτηρού κριτικού.

Αυτό, οι λογοτέχνη τής εποχής του τό ήξεραν καλά, και κανένας δεν τολμούσε να τόν θίξῃ. 'Ο μόνος που του επέτειθη κάποτε σ' ένα άρθρο του, ήταν ο Ζολά. Γράφοντας για τόν Σχόλλ κατέληγεν έτσι : «Δέν γνωρίζω μέσα στην κοινωνία των γραμματών άνθρωπο πιο κοινό, πνεύμα πιο χυδαίο, από τόν δθην έξυπνο άνεκδοτολόγον αυτόν.» 'Ο Σχόλλ, όταν έδιάβαζε τό άρθρο του Ζολά δέν ειπε τίποτα. Καρδοκούσε τήν κατάλληλη στιγμή για να έκδικηθῃ. Κι' όταν ο έχθρος του εξέδωκε τήν «Ταβέρνα», ο Σχόλλ, αντί άλλης κριτικής για τό βιβλίο του, ήρκέσθη να γράψῃ :

— 'Ο κ. Ζολά δέν είναι, άσφαλώς, ο πρώτος τυχών. 'Εχει τό θάρρος να λ ε ρ ώ ν η γράφοντας τό λευκό χαρτί, ενώ συνήθως οι άλλοι άνθρωποι χρησιμοποιούν γι' αυτή τή δουλειά τό τυπωμένο !...»

Σε κάποιον δείπνο, ο Σχόλλ είχε τοποθετηθεί δίπλα σε κάποιον νεό που είχε πρό όλίγου καιρού κληρονομήσει μερικά εκατομμύρια από έναν θείο του. Καθ' όλη τή διάρκεια του δείπνου ο Σχόλλ καθόταν σε κάρβουνα αναμμένα : από τό στόμα του πλουσίου γειτόνου του έβγαине μία άπαισία και ένοχλητικότητα ύποφορά :

'Ο Σχόλλ, δέν μπόρεσε να συγκρατηθῃ μέχρι τέλους. 'Εγύθισε σε κάποιον φίλο του και του ειπε σιγά δείχνοντάς του τό νεαρό κληρονόμο :

«'Ηξερα πώς κληρονόμησε τόν θείο του, μα δέν φανταζομουν Θεέ μου, πώς... καταβρόχθισε και τό πτώμα του !...»

Είχε διαδοθεί, κάποτε, στους φιλολογικούς κύκλους, ότι ο Δουμάς δέν έγραφε μόνος του τά έργα του άλλ' ότι του τά έγραφε ο Μακέ.

Μιά μέρα ο Δουμάς έκάλεσε τόν Σχόλλ σπίτι του, για να φάνε μαζί. Κατά τό μέρος του γεύματος ο Δουμάς προσέφερε στον μουσαφίρη τόν μαγιονέζα, τήν όποια, καθώς του ειπε, τήν είχε παρασκευάσει μόνος του :

— Πώς τήν βρίσκεis ; τόν έρώτησε. Σ' άρέσει ; — Τι να σου πώ, άπήντησε ο Σχόλλ αφού τήν έδοκίμασε. Είναι θαυμασία...Δέν ήξερα πώς ο Μακέ είναι και...μάγειρας !

Δημοσιογράφος τής παλαιάς σχολής, ο Σχόλλ δέν μπορούσε να ύποφεη τές νέας μεθόδους τής δημοσιογραφίας ή όποιες μόλις είχαν άρχισει να τίθενται εις έφαρμογήν στη Γαλλία. Δέν έδίσταζε δε να κατακρίνει και δημοσία τήν «άδιακριαία»ώς έλεγε, με τήν όποια οι νεαροί του συνάδελφοι συνέλεγαν και έδημοσίευαν τας ειδήσεις τής ήμέρας.

Μιά μέρα κάποιος παρεπονείτο στον Σχόλλ, για τήν φτώχεια τής Γαλλικής γλώσσας.

- 'Αναγκαζόμεθα να μεταχειριζόμεθα ένα σωρό ξένες λέξεις, έλεγε. Μπορείτε να μου πητε, έπι παραδείγματι, μία λέξη αντίστοιχο προς τήν άγγλική λέξη «ρεπόρτερ» ;

— Πώς ! άπήντησε χωρίς να διστάσῃ ο Σχόλλ. 'Υπάρχει ή λέξις «χαφίς» !...»

'Ο Σχόλλ συνήνησε κάποτε σ' ένα κέντρο τόν συγγραφέα Κοτζέν, τόν όποιον είχε πειράξει σε κάποια κριτική του. 'Ο Κοτζέν, μόλις τόν ειπε έστάθηκε και ριχνοντάς του μία οργισμένη ματιά έφώναξε δυνατά, ώστε να τόν άκούσουν όλοι οι θαμώνες :

— Πρέπει να ξέρετε κύριε, πώς δέν μ' άρέσουν διόλου ή έξυπνάδες !

— Μα τό ξερω αυτό, μαίτρε, άπήντησε ο Σχόλλ χαμογελώντας... Τό παρετήρησα μάλιστα και... στα έργα σας !..»

